

Юксель Г. З.

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЩОДО КРИМУ

У статті розглядається концепція інформаційної політики України щодо тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополь із початку 2014 р. Форми та методи реалізації інформаційної політики стосуються кількох рівнів: регіонального, загальнонаціонального, міжнародного.

Об'єктом дослідження є головні концептуальні підходи в процесі формування інформаційної політики щодо АР Крим і м. Севастополь. У науковий обіг введено дані про формування та реалізацію інформаційної політики щодо Криму, досліджено основні тенденції діяльності в інформаційній сфері, що розраховані на мешканців Криму, українських громадян, представників міжнародної спільноти. Описано напрями розвитку інформаційної політики, заходи для інформування населення та встановлення комунікації з мешканцями тимчасово окупованих територій України.

***Метою** статті є дослідження головних принципів і положень концепції інформаційної політики України стосовно тимчасово окупованих територій АР Крим і м. Севастополь після 2014 р. **Об'єктом** дослідження є головні концептуальні підходи до формування інформаційної політики щодо тимчасово окупованих АР Крим і м. Севастополь. **Предметом** дослідження стали складові елементи, які необхідні для забезпечення реалізації інформаційної політики щодо тимчасово окупованих АР Крим і м. Севастополь.*

*У науковий обіг введено новітні джерела інформації про формування інформаційної політики щодо Криму; описано головні тенденції та форми праці в інформаційній сфері, яка розрахована на мешканців Криму, українське суспільство, представників міжнародної спільноти. У дослідженні застосовано хронологічний підхід до аналізованих подій, робота щодо систематизації інформації проводиться з використанням історичного, соціологічного, статистичного **методів дослідження**. На різних етапах використано методи спостереження, порівняння, узагальнення.*

Після анексії Криму 2014 року з боку РФ діяльність українських державних органів, громадського сектору, ЗМІ була спрямована на реінтеграцію кримського інформаційного простору, побудову спільного з окупованими територіями інформаційного простору, запровадження європейських правових норм у галузі комунікації, забезпечення принципів свободи слова та обміну інформацією. Важливим складником цього процесу стала ініціація обговорення теми окупованих територій на загальноукраїнському та міжнародному рівнях, надання оперативної, об'єктивної інформації щодо ситуації в Криму.

***Ключові слова:** Крим, Україна, окупація, свобода слова, інформаційна політика, права людини, засоби масової інформації, соціальні мережі.*

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлена необхідністю захисту територіальної цілісності та суверенітету України після окупації АР Крим і м. Севастополь в 2014 році (*термін «окупація» використовується відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН 71/205, яка засвідчує «тимчасову окупацію» Криму – Г. Ю.*). Безпечна реінтеграція тимчасово окупованих територій визнана в Україні одним із пріоритетних напрямів розвитку держави, водночас сфера масмедіа є одним із важливих складників у захисті загальнонаціональних інтересів.

Тема дослідження примусової зміни державності в АР Крим у м. Севастополь у 2014 р. в інфор-

маційної сфері залишається недослідженою. Про різні аспекти подій того часу, їхні наслідки та відображення в масмедіа писали журналісти А. Андрієвська [2], Т. Березовець [3], С. Громенко [3], С. Гуменюк [4], Ю. Луканов [8], М. Семена [17] та інші. Основними джерелами інформації про порушення прав журналістів у Криму з 2014 року до сьогодні стали звіти правозахисних організацій, серед яких важливо зазначити такі: «Крым: свобода слова в оккупации. Информационно-аналитический доклад о преследовании журналистов и блогеров на территории Крымского полуострова (март 2014 – сентябрь 2019)» [7], «Хронологія утисків свободи слова в Криму»

[20], ГО «Центр прав людини ZMINA» та ГО «Кримська правозахисна група», звіт «Положення кримськотатарських медіа в Криму (2014–2016)» [10], ГО «Центр із прав людини».

Постановка завдання. *Метою статті* є дослідження головних принципів і положень концепції інформаційної політики України стосовно тимчасово окупованих території АР Крим і м. Севастополь після 2014 р.

Для досягнення мети наукового дослідження необхідним є виконання низки *завдань*:

- встановлення головних положень концепції інформаційної політики щодо Криму з 2014 р. і до сьогодні;

- дослідження напрямів, проведених в Україні для забезпечення інформаційної політики Криму: регіональний рівень, загальнонаціональний рівень, міжнародний рівень;

- опис головних заходів для формування та реалізації державної політики щодо Криму в Україні, серед яких ухвалення стратегій і програм, формування законодавчої бази, створення технічної інфраструктури та мережі українськомовних ЗМІ на адміністративному кордоні з Кримом;

- висвітлення різних форм і методів інформування аудиторії: обговорення теми Криму в українських ЗМІ, проведення інформаційних кампаній, заходів, моніторинг поточної ситуації в Криму.

Об'єктом дослідження є головні концептуальні підходи до формування інформаційної політики щодо тимчасово окупованих АР Крим і м. Севастополь. **Предметом** дослідження стали складові елементи, які необхідні для забезпечення реалізації інформаційної політики щодо тимчасово окупованих АР Крим і м. Севастополь.

У науковий обіг введено новітні джерела інформації про формування інформаційної політики щодо Криму; описано головні тенденції та форми праці в інформаційній сфері, яка розрахована на мешканців Криму, українське суспільство, представників міжнародної спільноти.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано хронологічний підхід до аналізованих подій, робота щодо систематизації інформації проводиться з використанням історичного, соціологічного, статистичного методів дослідження. На різних етапах використано методи спостереження, порівняння, узагальнення.

Результати й обговорення. Переломним у розвитку інформаційної політики України став 2014 р., коли почалася окупація АР Крим та міста Севастополь, а пізніше – військові дії на сході

України. Українські мережі засобів комунікації (телекомунікації, засоби масової інформації) зазнали змін в діяльності та політиці мовлення, зумовлених появою нового інформаційного напрямку, пов'язаного з висвітленням питань тимчасово окупованих територій. Заходи української влади щодо організації мовлення та створення мережі українських ЗМІ в Криму були спрямовані на захист територіальної цілісності держави та інтересів українських громадян – мешканців півострова.

Державні органи влади, представники громадянського суспільства, загальноукраїнські й ті кримські ЗМІ, що вимушено залишили територію півострова, стали головними виконавцями інформаційної політики України, що відбувалася на кількох рівнях: регіональному (щодо тимчасово окупованих територій), на загальнонаціональному (щодо українського суспільства), на міжнародному (щодо представників міжнародної спільноти). Головною, цементуючою ідеєю в діяльності всіх учасників реалізації інформаційної політики щодо Криму стала позиція збереження територіальної цілісності України, невизнання окупації та повернення Криму до складу України.

Після початку агресії, у 2015 р., в Україні було створено структури виконавчої влади, які відповідають за інформаційну політику стосовно тимчасово окупованих територій, зокрема Міністерство інформаційної політики (далі – МІП), Міністерство тимчасово окупованих територій (далі – МінТОТ). Головним завданням МІП України (2014–2019) стало сприяння повноцінному функціонуванню ЗМІ в Україні й підтримка свободи слова і права на висловлювання думок. Забезпечення поширення на окупованих територіях різнопланового українського інформаційного контенту також було визнано одним із основних напрямів роботи МІП. Законодавчу базу й технічні умови для організації мовлення на тимчасово окупованій території (далі – ТОТ) забезпечував Державний регулятор – Національна рада з питань телебачення та радіомовлення (далі – Нацрада).

У 2015 р. в Україні почалося формування регіональної інфраструктури для організації мовлення на ТОТ. До процесу технічного забезпечення та створення інфраструктури на ТОТ було залучено відомі міжнародні донорські організації, зокрема Агентство з міжнародного розвитку USAID, та приватні інвестори, які фінансували установку частини передавачів. З урахуванням технічних можливостей обговорювалися перспективи створення мережі українського телебачення

та радіомовлення на адміністративному кордоні з Кримом та лінії розмежування в ОРДЛО. Законодавча база для правового регулювання інформаційної діяльності суспільних і приватних засобів комунікації та зв'язку, що здійснювали мовлення на ТОТ, була вдосконалена.

Міністерство інформаційної політики України створило в 2015 р. Комісію з питань забезпечення стабільного функціонування системи національного телебачення і радіомовлення [13] (рішення КМУ від 10 березня 2015 р., протокол № 30), завданням якої стала, зокрема, організація протидії інформаційній агресії з боку держави-агресора. Головними складниками протидії пропаганді мало бути не тільки створення технічних умов для мовлення українських ЗМІ на окупованій території, а й створення цікавого й важливого для мешканців ТОТ інформаційного контенту, запровадження принципів якісної журналістики й використання української мови.

У 2018 р. Кабінет міністрів України ухвалив Стратегію інформаційної реінтеграції Автономної Республіки Крим і м. Севастополя [12], що базувалася на дослідженнях «кримського» питання в українському суспільстві, містила механізми, спрямовані на повернення Криму в українське інформаційне поле та забезпечення комунікації громадян України в окупації. Стратегія передбачала координацію та спільну працю міністерств, які опікувалися питанням Криму (МПП, МЗС, МінТОТ, МО, Мінюст, Мінкультури, Державне агентство України з питань кіно).

Мета стратегії полягала у «відстоюванні територіальної цілісності України для зовнішньої та внутрішньої аудиторії, а також у розвінчанні російських міфів щодо історичного минулого та сучасного стану півострова; забезпеченні населення окупованої території достовірною, оперативною та актуальною інформацією, залученні міжнародної підтримки у справі відновлення територіальної цілісності України, ефективній координації дій органів державної влади та громадянського суспільства у формуванні та впровадженні інформаційної політики щодо тимчасово окупованого Кримського півострова» [12].

У створенні Стратегії брали участь державні службовці, політики, експерти, журналісти. Задля відображення об'єктивної картини проведено соціологічне опитування населення України, яке склало загальне бачення «питання Криму» українськими громадянами. У документі було висвітлено наявні загрози для реалізації завдань, характеристики інформаційного середовища,

в якому ведеться праця на окупованих територіях, в українському просторі, на міжнародному рівні. Загрозами реалізації Стратегії визнано активні заходи протидії (дипломатичної, інформаційної, культурної) Російської Федерації проти реалізації Україною державної інформаційної політики щодо Криму як на території самого Криму, так і на зовнішніх аренах, а також спрямована діяльність РФ щодо унеможливлення (технічного) донесення до мешканців Криму об'єктивної та неупередженої інформації. У документі було підкреслено внутрішні загрози, такі як «недосконалість наявних механізмів реалізації політики держави щодо тимчасово окупованої території України (Автономної Республіки Крим і м. Севастополя), неналежна спроможність Уряду комунікувати, відсутність належних механізмів вироблення і поширення стратегічних наративів, стан і наявні практики функціонування засобів масової інформації в Україні, а також проблемні питання якості контенту українських ЗМІ» [12].

Важливо зазначити, що ухвалення Стратегії не забезпечило необхідних умов, відповідного державного фінансування для мовлення на тимчасово окуповані території, висвітлення теми Криму в українському медіапросторі, але стало державним документом, в якому було об'єднано та сформульовано головні принципи діяльності, окреслено напрями роботи та координації дій.

На загальнонаціональному рівні в Україні тема Криму стала предметом обговорення в державних установах, експертному середовищі, громадянському суспільстві. У 2014–2019 рр. в Україні здійснено низку заходів для реалізації пріоритетів інформаційної політики в контексті розв'язання проблем тимчасово окупованого Криму. Так, із 2015 до 2019 р. Міністерство інформаційної політики України проводило кампанію «Крим – це Україна» та інші інформкампанії, метою яких стало інформування громадян України та закордонних аудиторій про ситуацію в Криму, політику України щодо окупованих територій, спротив українських громадян російській окупації. Кампанія не вийшла на загальнонаціональний рівень, проводилася переважно в м. Київ, але привернула увагу до ТОТ.

Починаючи з 2014 р. в Україні проводяться тематичні заходи, присвячені важливим датам, які пов'язані з Кримом: 26 лютого – День кримського спротиву [19], 18 травня – День депортації та геноциду кримськотатарського народу з історичної Батьківщини [11]. Щорічно 26 лютого в Україні відбувається Міжнародний форум, присвячений

черговій річниці окупації Криму. Останні два роки ДП «Кримський дім» проводить літературний конкурс «Кримський інжир», пройшли молодіжні форуми для представників молоді з ТОТ – «Майбутнє Криму» та «Крим очима молоді». Інформаційними приводами для обговорення питання ТОТ стають події в Криму, що проходять у різних формах (круглий стіл, панельна дискусія, конференція, дискусійний клуб, публічна акція, пресконференція тощо), на окремих майданчиках висвітлюється питання Криму. Важливим фактором такої форми комунікації стає участь безпосередньо мешканців Криму.

У межах удосконалення процедури доступу до ТОТ Криму в 2015 р. іноземним журналістам була спрощена процедура в'їзду на територію півострова. Це відбулося згідно з «Порядком в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367. Однак неможливість вільного перебування на території Криму, тиск із боку окупаційної влади, що контролює будь-яку діяльність журналістів, висока вірогідність репресій і небезпека фізичного тиску призвели до незначної кількості відвідувань півострова іноземними журналістами.

У запровадженні державної інформаційної політики щодо тимчасово окупованих територій Кримського півострова, а також частини Донецької і Луганської областей України важливою була ліцензійна та регуляторна діяльність Національної Ради з питань телебачення й радіомовлення. На початку окупації в 2014 р. державним регулятором запропоновано програму створення мережі українського радіомовлення й телебачення, які здійснювали б мовлення на Крим та окремі райони Донецької і Луганської областей (ОРДЛЮ), і в межах втілення програми проведено роботу в окремих напрямках. Нацрадою було замовлено прорахунки нових радіо- і телевізійних частот для створення мережі українських електронних ЗМІ у так званих прикордонних територіях, на межі з адмінкордоном із Кримом та ОРДЛЮ. За сприяння державних органів, зокрема Нацради у співпраці з МПП, 2017 р. приватним інвестором було побудовано вежу в с. Чонгар Генічеського району Херсонської області висотою 150 метрів, що стала найбільшим телекомунікаційним об'єктом на півдні Херсонщини. Нацрада забезпечила виділення потужного радіочастотного ресурсу, провела конкурси серед редакцій і творчих колективів на отримання частот, надала відповідні ліцензії на мовлення. Пізніше було прове-

дено заходи щодо збільшення висоти вежі з 92 до 133 метрів у смт Чаплинка Генічеського району Херсонської області.

У межах програми створення мережі українських радіостанцій на адмінкордоні з Кримом протягом 2015–2016 рр. у шести населених пунктах регіону на 12 FM-частотах почали мовлення 7 радіостанцій, серед яких у с. Чонгар мовлення на Крим здійснювали: UA: Українське радіо, Радіо Meydan, Радіо Крым Реалии, Херсон FM. Враховуючи потужну діяльність російських ЗМІ вздовж адмінкордону з Кримом, перешкоджання для мовлення українських ЗМІ, пропагандистський вплив на місцеве населення півострова, відкриття мовлення мало велике значення.

У 2018 р. Верховна Рада України ухвалила Закон про спрощену процедуру розбудови мовлення в Луганській і Донецькій областях, а також у південних районах Херсонської області, створюючи підґрунтя для діяльності ЗМІ, які мовлять на окуповані території. Вочевидь, що ЗМІ, інформаційний продукт яких спрямований на ТОТ, перебувають у складніших умовах діяльності, ніж інші медіа. Це виявляється в організації виробничого процесу (відсутність вільного доступу до території мовлення та аудиторії), економічній діяльності (неможливість отримання прибутку від реклами), за правового забезпечення (небезпека для діяльності журналістів, пов'язана з ризиком для життя та свободи під час праці на ТОТ). Своїм рішенням ВРУ спростила процедуру отримання дозволу на організацію інформаційної діяльності й ухвалила нові процедури для створення телекомунікаційної інфраструктури, в якій було запропоновано інші стандарти для політики мовлення.

Відповідно до вимог нового Закону, Національною радою ухвалено рішення, що давали змогу розпочати роботу ще 8 радіостанціям у шести населених пунктах на 15 FM-частотах, серед яких мовлення на територію Криму здійснювали: у м. Генічеську – Армія FM, Kiss FM Ukraine, Хіт FM, Radio Roks; у смт Новотроїцькому – Радіо Мейдан; у смт Чаплинці – Радіо НВ, Армія FM, Радіо Крим. Реалії, Радіо Хаят; у с. Чонгар – Армія FM, Радіо НВ, Радіо Хаят.

Тема Криму звучала в ефірі загальнонаціональних і регіональних українських ЗМІ, серед яких 5 канал, Громадське ТБ, Київ ТБ, UA-TV, ATR, Громадське Радіо, Радіо «Промінь», Еспресо TV, 112 канал, «Прямий». Водночас питання обсягу ефірного часу, присвяченого Криму, залишається відкритим. Наприклад, у 2018 р. за «Результатами моніторингу Національної ради висвітлення

розважально-інформаційними телеканалами ситуації на Сході і щодо окупованого Криму», на розважально-інформаційних телеканалах тема Криму становить 0,1 % тижневого ефіру, а на інформаційних телеканалах – усього 2,2 % [15].

Актом інформаційного опору й неприйняття окупації Криму стало продовження виходу кримських ЗМІ на материк після вимушеного виїзду з півострова. Після анексії Криму Росією у 2014–2015 рр. півострів змушені були залишити 11 кримських ЗМІ: ІА «Центр журналістських розслідувань», проєкт «Крим. Реалії» (проєкт української редакції Радіо «Свобода»), інформаційне агентство QHA (Агентство «Кримські новини»), ТРК «Чорноморська», телеканал АTR, сайт «15 хвилин», дитячий телеканал Lale, радіо «Meudan», газета «Кримська світлиця», сайт «События Крыма», сайт Black Sea News. Майже всі вони продовжили функціонування на материковій Україні, обравши основою інформування «кримську» тематику та напрям у мовленні. У Києві було створено кілька ЗМІ, сфокусованих на питанні Криму: друкований журнал Міністерства інформаційної політики України «Крим. Інформ», електронне видання «Під прицілом», інформаційна агенція «Голос Криму». Вагомим фактором стало те, що в структурі Суспільного телебачення України UA: TV з'явився телеканал UA: Крим, який висвітлює проблеми Криму в медійному просторі державі.

2019 р. міжвідомча Комісія за участі Національної ради, Концерну РРТ та УДЦР, за участі Міністерства культури, молоді і спорту розробила проєкт «Плану дій на 2020–2021 роки», який передбачає завершення будівництва державної цифрової мережі в Донецькій, Луганській та Херсонській областях, завершення будівництва мережі аналогового телевізійного мовлення в зоні проведення ООС та на межі з Кримом, подальший розвиток середньохвильового радіомовлення в напрямку тимчасово окупованих територій. Нині цей проєкт на стадії виконання.

На загальнонаціональному рівні вагомим напрямом інформаційної політики стало впровадження комунікаційної діяльності в міжнародних інституціях та організаціях, серед яких Рада Європи, Європейський Союз, Організація з Безпеки і Співробітництва в Європі, Організація Північноатлантичного Договору та Центральноєвропейська Ініціатива (НАТО), ООН (Генеральна Асамблея ООН, Постійний Форум ООН із прав корінних народів), ЮНЕСКО. Вони підтримували територіальну цілісність і політичну пози-

цію України. Представники державних органів України та громадського сектору, зокрема громадських організацій, забезпечують комунікацію з провідними світовими державними установами, міжнародними організаціями, альянсами та неурядовими інституціями. Пріоритетними став напрям донесення об'єктивної інформації про ситуацію в Криму, інформаційне співробітництво з країнами і міжнародними організаціями Західної Європи та Північної Америки.

Політичні дискусії у світових, зокрема європейських, інституціях про ситуацію з Кримом висвітлювали питання дотримання та захисту прав людини. Представники країн, які підтримували Україну (Естонія, Литва, Латвія, Канада, Польща, США та інші), переконані, що переслідування українських громадян на тимчасово окупованих територіях проводиться тільки за політичною ознакою. Результатом праці та діалогу можна вважати ухвалення різного часу, починаючи з 2014 р. й досі, низки важливих резолюцій і декларацій стосовно Криму, які забезпечили правовий фундамент для невизнання Криму російською територією. Головні в цій низці документів – Декларації ООН [14], Резолюції Європейського Парламенту, Резолюції ПАРЄ, резолюції ОБСЄ.

Вагомим напрямом інформаційної діяльності щодо ТОТ після 2014 р. визнано діяльність представників громадського сектору, завдяки яким здійснюється зв'язок з мешканцями Криму та ведеться моніторинг ситуації на півострові. Після 2014 р. в Україні майже 50 громадських організацій опікуються питанням Криму, серед них Українська гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ), Центр інформації з прав людини, «Амнести Інтернаціонал», Кримськотатарський ресурсний центр, Медійна ініціатива, Кримська правозахисна група, ZMINA, Центр громадянських свобод, Крим_SOS, Об'єднання родичів політ'язнів Кремля, Медійна ініціатива за права людини, Crimean Human Rights Group, Харківська правозахисна група (ХПГ), Regional Center for Human Rights, ГО «Альянс української єдності», Експертний центр із прав людини та інші. Звіти правозахисних організацій становлять основу для комунікації як на внутрішньому українському, так і зовнішньому міжнародному рівні та забезпечують обмін інформацією між інституціями [1; 20]. Представники громадських організацій, які здійснюють моніторинг ситуації в Криму, працюють у складних умовах, пов'язаних із ризиком для життя. Пріоритетними напрямами в контексті висвітлення «кримського питання» залишається правозахисний аспект,

питання свободи слова, захист державної та приватної власності, охорона культурної спадщини, екологічні питання та захист довкілля півострова, протидія пропаганді.

Активну інформаційну діяльність здійснює представницький орган корінного народу Криму – Меджліс кримськотатарського народу, за принципову позицію та невизнання окупації незаконно заборонений у Криму та визнаний у 2016 р. владою РФ «екстремістською» організацією [6]. У 2017 р. за підтримки та сприяння Міністерства іноземних справ Естонії була створена «Стратегія народної дипломатії кримських татар», у розробленні якої брали участь представники Меджлісу кримськотатарського народу, Міністерства інформаційної політики України, ГО «Кримськотатарський ресурсний центр», ГО «Інститут прав людини» (Естонія). У стратегії запропоновано форми й методи діяльності, спрямованої на поширення інформації про історичне минуле та сучасний стан в умовах окупації кримськотатарського народу, адже внаслідок окупації корінне населення півострова зазнало репресій і тиску.

Після проведення президентських і парламентських виборів 2019 р. в Україні за незмінності головної позиції щодо визнання окупації спостерігається певна зміна підходів до форм і методів реалізації інформаційної політики щодо Криму. Політичні вибори зумовили переформування підходів до діяльності в багатьох сферах суспільства, зокрема в інформаційній площині. У новоствореному Міністерстві культури, молоді та спорту України (2019) обговорювався проект «Програми повернення дітей та молоді з ТОТ в українську ідентичність». Важливим у ньому визнано напрями здобуття молоддю освіти в Україні, привабливість українських документів і покращення доступу до них, запровадження рекреаційних програм для дітей, які постраждали під час проведення АТО/ООС, забезпечення ефективної інформаційної політики повернення в українську ідентичність дітей та молоді з ТОТ Криму та Донбасу. Запропоновано розробити нову Стратегію інформаційної реінтеграції Криму та Донбасу, створити окремі інформаційні блоки у вигляді соціальної реклами, програм та інструкцій для мовлення на ТОТ, розповсюдити рекомендації для ЗМІ щодо висвітлення теми інформаційної реінтеграції молоді та залучення її до єдиного інформаційного простору України. Важливими кроками визнано проведення з використанням зовнішньої реклами, засобів комунікації та соціальних мереж інформаційних кампаній з інформування меш-

канців ТОТ про існуючі соціальні, гуманітарні, освітні програми та державні сервіси. Однак ця програма не була презентована.

У лютому 2020 р. найбільшими приватними українськими медіагрупами був закодований супутниковий сигнал 23 найпопулярніших українських телеканалів, що обмежило доступ до контенту каналів мешканців ТОТ. За рішенням Міністерства культури, молоді та спорту (2019–2020) було закрито телеканал UATV та система державного іномовлення за кордон.

Пріоритетним для мовлення на ТОТ нова українська влада зазначила саме розважально-інформаційний контент, який став основою діяльності новоствореного телеканалу «Дім». Канал почав мовлення з 1 березня 2020 року. Спираючись на соціологічні опитування, керівництво каналу ухвалило рішення, що замість «політизованого» матеріалу аудиторії ТОТ необхідно надавати «інформаційний і розважальний контент».

Висновки. Починаючи з перших місяців окупації Криму в 2014 р. в Україні на державному та громадському рівнях проводиться робота з організації мовлення та інформаційної реінтеграції тимчасово окупованої території Криму, що реалізується в декількох напрямках: щодо тимчасово окупованих територій, на загальнонаціональному та міжнародному рівнях. Діяльність українських державних органів, громадського сектору, ЗМІ було спрямовано на реінтеграцію кримського інформаційного простору, побудову спільного інформаційного простору, запровадження європейських правових норм у галузі комунікації, забезпечення принципів свободи слова та обміну інформацією. Важливою стала ініціатива обговорення теми окупованих територій на загальноукраїнському та міжнародному рівнях, надання оперативної, об'єктивної інформації щодо ситуації в Криму. Змагання посилити регіональні ресурси, які здійснюють мовлення на ТОТ, і створити мережу українськомовних ЗМІ на адмінкордоні з Кримом, вплинуло на діяльність ЗМК, на державну та регіональну інформаційну політику України з удосконалення технічної інфраструктури та створення мережі українськомовних ЗМІ.

Після початку окупації спрощено законодавство для діяльності ЗМІ на ТОТ, щоб мешканці цих територій могли отримувати контент українських ЗМІ. Серед форм і методів реалізації інформаційної політики в Україні можна зазначити інформаційні кампанії, відзначення пам'ятних дат, проведення тематичних заходів, дискусії в експертному середовищі та в ефірах ЗМІ.

У 2019 р. в Україні під час дотримання головної позиції щодо необхідності повернення українських тимчасово окупованих територій, спостерігається зміна форм і методів реалізації інформаційної політики. В уряді обговорюються можливості надання молоді ТОТ освіти в Україні, покращення доступу до отримання україн-

ських документів, запровадження рекреаційних програм для дітей, які постраждали під час проведення АТО/ООС, забезпечення ефективної інформаційної політики повернення в українську ідентичність дітей та молоді з ТОТ, інформування населення через засоби комунікації та зв'язку, в соціальних мережах.

Список літератури:

1. Аналіз порушень прав людини в окупованому Криму за 9 місяців 2019 року (презентація). URL: <https://ctrcenter.org/ru/analytics/165-analiz-narushenij-prav-cheloveka-v-okkupirovannom-krymu-za-9-mesyacev-2019-goda-prezentaciya> (дата звернення: 23.10.2019).
2. Андрієвська А. Люди «сірої» зоні. Свідки російської анексії Криму 2014 року. Київ : Фенікс, 2018. 264 с.
3. Березовець Т. Анексія: Острів Крим. Хроніки «гібридної війни». Київ : Брайт-Букс, 2015. 392 с.
4. Громенко С. #Кримнаш. Історія російського міфу. Київ : Хімджест, 2017. 224 с.
5. Гуменюк Н. Загублений острів: книга репортажів з окупованого Криму. Львів : Вид-во Старого Лева, 2020. 312 с.
6. Заборона Меджлісу кримськотатарського народу в Криму. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/tag/zapret-medzhlisa-19042016> (дата звернення: 19.04.2016).
7. Крым: свобода слова в оккупации. Информационно-аналитический доклад о преследовании журналистов и блогеров на территории Крымского полуострова (март 2014 – сентябрь 2019). Крымская правозащитная группа. URL: <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/02/krimbookru.pdf> (дата звернення: 01.10.2019).
8. Луканов Ю. Пресувальна машина: як Росія знищувала свободу слова в Криму / ред. Печончик Т. ; Центр інформації про права людини. Київ, 2018. 176 с.
9. Наш Крим: неросійські історії українського півострову: зб. ст. / упоряд. та вступ. ст. С. В. Громенко. Київ : К.І.С. 2016. 315 с.
10. Положение крымскотатарских медиа в Крыму (2014–2016): отчет Центра по правам граждан. Київ, 2016. 10 с.
11. Постанова Верховної Ради України «Про визнання геноциду кримськотатарського народу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-19> (дата звернення: 12.11.2017).
12. Про схвалення Стратегії інформаційної реінтеграції Автономної Республіки Крим і м. Севастополя. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1100-2018-%D1%80> (дата звернення: 27.12. 2018).
13. Рішення КМУ від 10 березня 2015 року протоколу № 30. URL <https://mip.gov.ua/documents/13.html> (дата звернення: 18.03. 2017).
14. Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 19 декабря 2016 года [по докладу Третьего комитета (A/71/484/Add.3)] 71/205. Положение в области прав человека в Автономной Республике Крым и городе Севастополе (Украина). URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/71/205> (дата звернення: 01.02.2017).
15. Результати моніторингу Національної ради стосовно висвітлення розважально-інформаційними телеканалами ситуації на Сході і щодо окупованого Криму. URL: <https://www.nrada.gov.ua/rezultaty-monitoringu-natsionalnoyi-rady-stosovno-vysvitlennya-rozvazhalno-informatsijnymy-telekanalamy-sytuatsiyi-na-shodi-shhodo-okupovanogo-krymu/> (дата звернення: 23.01.2018).
16. Свобода слова й преси в Криму (лютий 2014 – листопад 2015 рр.) / Міністерство інформаційної політики України. Київ, 2015. 19 с.
17. Семена М. Крымский репортаж. Хроника оккупации Крыма (2014–2016 гг.). Київ : ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», 2017. 928 с.
18. Ситуация с правами человека во временно оккупированной Автономной Республике Крым и городе Севастополе (Украина). URL: https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Crimea2014_2017_RU.pdf (дата звернення: 31.12.2017).
19. Указ Президента України № 58/2020 «Про День спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/582020-32537> (дата звернення: 26.02.2020).
20. Хронология притеснения свободы слова в Крыму. URL: <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/02/chronology-of-pressing-the-freedom-of-speech-in-crimea-rus.pdf> (дата звернення: 01.02.2020).

Yuksel G. Z. CONCEPT OF INFORMATION POLICY OF UKRAINE ON CRIMEA

The article deals with the concept of information policy of Ukraine concerning the temporarily occupied territory of the Autonomous Republic of Crimea and the Sevastopol city since the beginning of the occupation in 2014. Forms and methods of implementation of information policy are conducted at several levels: regional, national, and international.

The objects of exploration are the main conceptual approaches of organizing the informational policies about the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol. New data on the formation and implementation of information policy about Crimea, the main tendencies and forms of work in the information area were introduced in the present article. The author describes trends of information policy, examples of measures for informing the population, and establishing communication with the residents of temporarily occupied territories of Ukraine.

The article aims to study the main principles and provisions of the concept of information policy of Ukraine to the temporarily occupied territories of Crimea and Sevastopol after 2014.

The subject of the study are the components necessary to ensure the implementation of information policy on the temporarily occupied Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol.

The latest sources of information on the formation of information policy on the Crimea have been introduced into scientific circulation; there also have been described the main trends and forms of work in the information sphere, which is designed for residents of Crimea, Ukrainian society, and the representatives of the international community. The study applies a chronological approach to the analyzed events, work on the systematization of information is carried out using historical, sociological, statistical research methods. In the present research the author used different methods of observation, comparison, generalization.

After the annexation of Crimea in 2014 by the Russian Federation, the activities of Ukrainian state bodies, the public sector and the media were aimed at reintegrating the Crimean information space, building a common information space with the occupied territories, introducing European legal norms in the field of communication, freedom of speech and information exchange. An important component of this process was the initiation of a discussion of the topic of the occupied territories at the national and international levels, the provision of operational, objective information on the situation in Crimea.

Key words: *Crimea, Ukraine, information policy, occupation, freedom of speech, human rights, mass media, social networks.*